

DOI: 10.25140/2411-5215-2022-4(32)-109-120

УДК 338.43:005.332.4

JEL Classification: A13, B21, D20, D23

Вікторія Маргасова

доктор економічних наук, професор, проректор з наукової роботи
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: viktoriya.margasova@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8582-2158>

Наталія Вдовенко

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри глобальної економіки,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)

E-mail: globeco@nubip.edu.ua. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0849-057X>

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ З УРАХУВАННЯМ СТРУКТУРНИХ ЗМІН ДЛЯ ГРУП СУСПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

У статті доведено, що на інвестиційне забезпечення конкурентоспроможного розвитку аграрного сектору безпосередньо впливають як структурні зміни, так і заходи формування альтернативних механізмів інвестування аграрного сектору економіки. Запропоновано базові складові інвестиційного забезпечення конкурентоспроможного розвитку галузей аграрного сектору економіки, зокрема й органічної аквакультури. Адаптовано індикатори економічної ефективності. Обґрунтовано, що ці показники доцільно застосовувати до різних секторів національної економіки, оскільки вони знаходяться в системі загальних економічних категорій та придатні для адаптації при здійсненні підприємницької і господарської діяльності та груп суспільних інтересів.

Ключові слова: інвестиційне забезпечення; розвиток; органічна продукція; структурні зміни; конкурентоспроможність; аквакультура; економічні ефекти; групи суспільних інтересів; рибне господарство; аграрний сектор; виробнича діяльність; розвиток.

Табл.: 3. Бібл.: 15.

Постановка проблеми. Аграрний сектор займає важливе місце в економіці багатьох країн, включаючи Україну. Його розвиток залежить від багатьох факторів, але одним із найважливіших є інвестиції. Інвестуючи в аграрний сектор, можна досягти позитивних результатів і забезпечити стійке зростання сільського господарства. Один із напрямів, де інвестиції можуть мати значний вплив на аграрний сектор, це інвестування в технології, включаючи органічне виробництво. Вказане має відношення і до рослинництва, тваринництва й до аквакультури як галузі, що є перспективною в питанні розвитку національної економіки та безпосередньо пов'язаною з економічною та національною безпекою країни в умовах високої волатильності економічних циклів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні аспекти розвитку механізмів інвестиційного забезпечення галузей національної економіки в системі конкурентоспроможного розвитку протягом тривалого часу розглядаються в наукових роботах провідних науковців-економістів. Водночас значну увагу вказаним актуальним питанням часто приділялась увага шляхом аналітичного аналізу впливу базових структурних змін без урахування саме наслідків економічних ефектів діяльності для груп суспільних інтересів. Зокрема Л. Глубіш у своїх розробках [1; 3] зосередила поглиблену увагу на детальному доведенні доцільності досить чіткого окреслення всієї

системи базових цінностей саме на державному рівні як базису формування економічних інтересів стейкхолдерів і як вектора економічних ефектів від їх реалізації, що дає нам усі підстави для подальшого визначення тенденцій конкурентоспроможного розвитку економічної системи. Науково-практичні рекомендації та пропозиції стосовно удосконалення діючих принципів і методів регулювання аграрного сектору для груп суспільних інтересів з орієнтацією на стандарти надані в наукових працях Н. Коробової [7]. При цьому в аспекті вивчення та дослідження теоретико-методологічних підходів до здійснення структурного реформування національної економіки на засадах інвестиційного забезпечення Назаркевич І. викристалізовує та обґрунтовує вибір пріоритетів структурного реформування української економіки в контексті сталого розвитку згідно з національними інтересами [2; 5]. Здійснено поглиблений аналітичний аналіз підходів щодо формування стратегічних пріоритетів інвестиційного забезпечення аграрних підприємств з урахуванням світового досвіду й доведено доцільність впровадження комплексного механізму інвестування для зміцнення конкурентоспроможності та економічного зростання, підвищення рівня якості життя сільського населення і його зайнятості, оновлення технічної, матеріально-технологічної бази в сільськогосподарському виробництві відображено й досліджено в наукових працях Ю. Кирилова, В. Грановської [4], В. Крикунова [6]. Питання вивчення та дослідження особливостей структурних змін в економіці відображено в роботах К. Наконечної [11]. Методологічні засади формування альтернативних механізмів інвестування аграрного сектору економіки розглянуті у працях дослідників О. Єрмакова, І. Новак [9]. Базові засади інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств відображено у працях Н. Демчук, М. Кисельової [14] та багатьох інших учених, економістів, дослідників.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Аграрний сектор є не тільки складовою економіки, але й основою життя для мільйонів людей по всьому світу. Однак дефіцит інвестицій ставить під загрозу його розвиток та стабільність. І нині ми можемо констатувати становище, де важливо розглядати різні форми інвестицій, які можуть сприяти зміцненню сільськогосподарського сектору з урахуванням економічних ефектів діяльності для груп суспільних інтересів. Повертаючись до проголошених у резолюції глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року важливо дотриматись визначених в Указі Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» пунктів про забезпечення сталого управління ресурсами їх збереження, а також раціональне використання та виробництво органічної продукції. Отже, актуального значення набувають заходи й методичні підходи до виокремлення досить дієвих інструментів оцінки структурної трансформації галузей вітчизняної економіки.

Мета статті. Науково обґрунтувати та запропонувати до прикладного застосування підходи щодо інвестиційного забезпечення конкурентоспроможного розвитку галузей аграрного сектору з урахуванням структурних

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

змін і економічних ефектів діяльності для груп суспільних інтересів в умовах трансформаційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Ми провели дослідження і встановили, що інвестиції в автоматизацію можуть сприяти підвищенню ефективності діяльності та зниженню витрат на виробництво. Інвестуючи відповідну техніку та програмне забезпечення, фермери можуть зменшити час на обробку, полив і збір врожаю, годівлю тварин, риби, що дасть змогу економити кошти та збільшувати виробничі показники.

Підвищення якості та кількості продукції є головною метою розвитку агросектору. Тому інвестиції в дослідження та розробки для органічної продукції вважаються надзвичайно важливими. Дослідження можуть допомогти покращити розведення тварин за допомогою вивчення їхніх генетичних особливостей та дослідження їхнього харчування. При цьому інвестування в дослідження сприятиме збільшенню молочної продуктивності корів, підвищенню м'ясних якостей свиней, риб, курей, а також зниженню їхнього впливу на довкілля.

Щоб забезпечити розвиток і конкурентоспроможність аграрного сектору, необхідні інвестиції в різні сфери (табл. 1).

Таблиця 1

Базові складові інвестиційного забезпечення конкурентоспроможного розвитку галузей аграрного сектору економіки

Джерело інвестицій	Переваги	Недоліки
Приватний капітал	Значний обсяг інвестицій може бути залучений швидко з можливістю вибору проєктів, які матимуть високу рентабельність	Ризик втрати капіталу, можливість втручання в управління проєктами, відсутність підтримки держави
Державні інвестиції	Держава може залучити великі суми коштів, можливість впливу на проєкти з погляду державної політики	Бюрократичні перешкоди, можливість недостатньої ефективності витрачання коштів, можливість відставання проєктів від комерційних ринків
Міжнародні інвестиції	Залучення міжнародних ресурсів та знань, можливість входу на міжнародні ринки	Ризик політичної та економічної нестабільності у країні, можливість залежності від іноземного капіталу, можливість конфліктів між інвесторами та місцевим населенням
Кредитування та банківські позики	Швидкий доступ до капіталу, можливість збільшення обсягів виробництва, вибір терміну погашення кредиту	Високі відсоткові ставки, можливість втрати колатеральних забезпечень, недостатній обсяг кредитів для підтримки проєктів

Джерело: складено авторами.

Розробка нових культур і сортів є ще одним напрямом досліджень. За допомогою генетичної модифікації та розведення можна створити культури, а інвестиції в дослідження у сфері генетики вплинуть на нові види культур із високою врожайністю та здатністю витримувати несприятливі погодні

умови. При цьому розробка нових сортів рослин вплине на зменшення використання пестицидів і добрив, зниження витрат під час збирання урожаїв. Завдяки високотехнологічним методам можна змінювати генетичний код культур, вдається досягти більш високої стійкості до хвороб і шкідників, зниження витрат на захист від них. Найбільш актуальною технологічною розробкою є стала практика вертикального землеробства. Ця технологія дозволяє вирощувати рослини в контрольованих умовах у будівлях зі спеціальними установками для освітлення, керування кліматом, вологою та іншими параметрами. Такий підхід дає змогу збільшити виробничі показники та знизити втрати врожаю внаслідок екстремальних погодних умов.

Сучасні технології безпосередньо впливають на підвищення продуктивності та зниження витрат на виробництво. Зокрема, використання дронів і супутникового зображення дає можливість фермерам відстежувати стан своїх полів, а використання сучасних систем інформаційних технологій покращує управління виробництвом і забезпечує точність прогнозування погодних умов. Значні інвестиції в аграрному секторі можуть бути спрямовані на розробку автономних роботів і дронів, які можуть здійснювати контроль стану посівів, виявлення хвороб та шкідників, а також здійснювати доставку різних матеріалів до поля. Технологічний прогрес постійно розвивається. Сьогодні наочним прикладом застосування новітніх технологій є точне землеробство, яке використовує датчики, дрони та системи GPS для стеження за рослинами та оптимізації виробництва. Завдяки цьому фермери можуть збирати дані про землю та рослини, що допомагає забезпечити якісне й ефективне виробництво, зменшення витрат на землеробство та підвищення врожайності.

Новітнім напрямом розвитку аграрного сектору є використання штучного інтелекту та автоматизації виробничих процесів. Наприклад, сучасні технології розроблені для автоматичної установки розсади та збирання врожаю, що дозволяє зменшити витрати на робочу силу та збільшити продуктивність. Усі ці технології можуть допомогти підвищити конкурентоспроможність аграрного сектору та забезпечити стале зростання виробництва. Інвестиції в новітні технології стають фактором успішного розвитку аграрного сектору.

Іншою сферою, де інвестиції можуть мати значний вплив на аграрний сектор, є маркетинг і реклама. Інвестиції в маркетинг і рекламу можуть допомогти фермерам підвищити впізнаваність бренду, освоїти нові ринки та збільшити продажі. Цього можна досягти за допомогою різних каналів, таких як соціальні мережі, цифровий маркетинг і традиційні методи реклами.

Інвестиції в маркетинг та рекламу можуть мати значний вплив на аграрний сектор, адже сільськогосподарські продукти вимагають більшої уваги до маркетингу та реклами, ніж інші продукти. У сільськогосподарському секторі дуже важливо мати впізнаваність бренду, оскільки продукти часто продаються на регіональних ринках, які зазвичай мають багато конкуренції. Інвестиції в маркетинг та рекламу можуть допомогти фермерам підвищити свою впізнаваність та знайти нових клієнтів на ринку. Наприклад, за допомогою соціальних

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

мереж фермер може створювати спільноти зі своїми клієнтами, де вони зможуть дізнаватись про нові продукти та спеціальні пропозиції. Крім того, цифровий маркетинг може допомогти фермерам збільшити продажі через онлайн-канали продажів. Традиційні методи реклами, такі як рекламні щити та листівки, також можуть допомогти залучити увагу потенційних клієнтів та збільшити продажі. Наприклад, реклама на місцевих телеканалах та радіостанціях може привернути увагу місцевих жителів до продуктів фермерів (табл. 2).

Таблиця 2

Типи інвестицій забезпечення конкурентоспроможного розвитку аграрного сектору

Тип інвестицій	Опис	Приклад
Технології	Інвестиції в нові технології підвищують продуктивність та ефективність, знижують витрати	Датчики, дрони, системи GPS, генетично модифіковані культури, штучний інтелект, автоматизація
Розвиток виробництва	Інвестиції в розвиток виробництва дозволяють підвищити обсяги виробництва якості продукції	Нове обладнання, розширення площ під виробництво, введення нових технологій
Маркетинг і реклама	Інвестиції в маркетинг та рекламу сприяють популяризації продукції та збільшенню продажів	Рекламні кампанії, участь у виставках та ярмарках, брендування продукції, включаючи органічну продукцію аквакультури
Транспортна інфраструктура	Інвестиції в розвиток транспортної інфраструктури забезпечать швидке та ефективне транспортування продукції	Будівництво нових залізничних ліній, автомобільних доріг і портів
Зберігання продуктів	Інвестиції в зберігання продуктів дозволяють зберегти якість продукції та знизити втрати	Модернізація складських приміщень, нові технології зберігання, будівництво холодильних камер

Джерело: складено авторами.

Інша сфера, де можуть бути застосовані інвестиції, – це людський капітал. Навчання та підвищення кваліфікації фермерів та сільськогосподарських працівників дасть усі підстави для покращення їхніх навичок і знань, що приведе до підвищення продуктивності та ефективності. Це може включати навчання новим методам ведення сільського господарства, використання новітніх органічних технологій та управління аграрним і аквакультурним бізнесом. Крім того, забезпечення доступу до актуальної інформації про технології та методи вирощування різних культур може допомогти у покращенні якості продукції та збільшенні її обсягу. Підвищення кваліфікації працівників також вплине на впровадження різних стандартів, таких як стандарти якості та безпеки продукції, що може сприяти її експорту та збільшенню доходів господарств.

Треба звернути увагу на розвиток інфраструктури транспортування та зберігання продуктів. Інвестиції в будівництво нових залізничних ліній, автомобільних доріг і портів можуть покращити транспортну логістику, зменшити час та витрати на транспортування сільськогосподарської продукції та

зберігання її в складах. Наприклад, будівництво нових портів може забезпечити більш ефективне транспортування зернових та інших сільськогосподарських продуктів до інших країн, зменшуючи витрати на їх транспортування. Крім того, розвиток мережі складів та інфраструктури зберігання допоможе зберегти якість продуктів та зменшити збитки від їхнього розладу. У підсумку, інвестиції в сільське господарство можуть підвищити його конкурентоспроможність та розвиток. Інвестиції в нові технології, розширення виробництва, маркетинг та рекламу, транспортну інфраструктуру та зберігання продукції можуть забезпечити ефективність та зростання доходів від сільського господарства (табл. 3).

Таблиця 3

Потенційні вигоди від інвестицій для груп суспільних інтересів з урахуванням структурних змін

Вид інвестицій	Опис	Потенційні вигоди
Інвестиції в людський капітал	Навчання та підвищення кваліфікації фермерів	Покращення навичок та знань, збільшення продуктивності
Інвестиції в інфраструктуру, переробка	Розвиток транспортної мережі, зберігання та переробка продуктів	Зменшення витрат на транспортування, покращення доступу до ринку, збільшення прибутку

Джерело: складено авторами.

Інвестиції в транспортну інфраструктуру можуть дати суттєвий поштовх розвитку сільського господарства, оскільки забезпечують швидкий, ефективний та безпечний транспорт продуктів з ферми до ринку або до зберігання. Крім того, якість інфраструктури може впливати на рівень експорту та імпорту сільськогосподарської продукції, що має ключове значення для розвитку галузі та підвищення економічного рівня країни. Інвестиції в транспортну інфраструктуру можуть охоплювати різні види проєктів, такі як будівництво нових автомобільних доріг, залізничних ліній, розвиток портів та аеропортів. Додаткові інвестиції можуть бути спрямовані на покращення технологій, що використовуються в транспорті, таких як підвищення точності систем геолокації та використання датчиків для моніторингу умов перевезення продуктів. Покращення транспортної інфраструктури також може зменшити витрати на перевезення продуктів, оскільки більш ефективні та безпечні транспортні мережі зменшують ризики втрати або пошкодження вантажу. Безпечний транспорт допоможе фермерам доставляти власні продукти на ринки вчасно, у належному стані, що збільшить їхній успіх у конкурентному середовищі. Інвестиції в транспортну інфраструктуру є ключовим чинником для підтримки розвитку сільського господарства, зокрема вони забезпечують ефективне транспортування продуктів та доступ до нових ринків. Враховуючи зростаючий попит на органічні продукти та продукти високої якості, важливо також звернути увагу на інвестиції в зберігання та переробку продуктів. Розвиток сучасних переробних технологій може

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

забезпечити збереження якості продукту та продовжити його термін придатності. Інвестиції в цю галузь можуть допомогти фермерам переробляти свої продукти в більш додану вартість продукти, що є корисним для їхнього бізнесу та розвитку економіки загалом.

Проведені наукові та практичні розвідки пошуку шляхів регуляторних аспектів інвестиційного забезпечення галузей аграрного сектору економіки дають можливість пересвідчитися в тому, що нині важливо вчасно урахувати структурні зміни в економіці з урахуванням методичних підходів до моделювання впливу політики на сільське господарство. І навіть у тому випадку, коли ми ведемо мову про процес інвестиційного забезпечення, а також порушуємо та розкриваємо проблемні питання конкурентоспроможного розвитку галузей аграрного сектору економіки з урахуванням структурних змін й економічних ефектів діяльності для груп суспільних інтересів, ми маємо безперечно, адаптувати й індикатори економічної ефективності. І ми можемо ці показники застосовувати до різних галузей національної економіки, оскільки вони знаходяться в системі загальних економічних категорій та придатні для адаптації при здійсненні будь-якого виду підприємницької та господарської діяльності.

Наведемо практичне застосування запропонованої ідеї на базі аквакультурних господарств, де показник економічної ефективності визначається шляхом зіставлення економічного результату або вигід від аквакультурного бізнесу до витрат на досягнення рибницькими господарствами такого результату. Цей індикатор повною мірою має відношення до суб'єктів як малого, так і середнього бізнесу, які зайняті виробництвом продукції аквакультури, зокрема й у сільській місцевості, у територіальних громадах і здійснюють рибногосподарську діяльність для максимізації власних економічних і фінансових результатів та для мінімізації витрат, які пов'язані з отриманням відповідного результату. Можемо запропонувати критерій економічної ефективності рибницького господарства визначати за такою формулою (1):

$$E = \frac{EP_{\max}}{B_{\max}}, \quad (1)$$

де E – критерій економічної ефективності рибницького господарства; EP_{\max} – економічний результат або вигода чи ефект; B_{\max} – витрати на інвестиційне забезпечення досягнення економічного результату суб'єктом господарювання в галузі аквакультури.

Маємо всі підстави зазначити, що індикатор або критерій економічної ефективності рибницького господарства спонукає вчених до практичного застосування саме шляхом оцінювання вигід і витрат як малого, так і середнього аквакультурного бізнесу в територіальних громадах і застосування моделі загальноекономічного підходу. Унаслідок таких трактувань, ми під ефектом розуміємо всі прямі, а також сукупні й непрямі вигоди, які отримують суб'єкти рибного господарства в галузі аквакультури, й очевидно, що суспільство внаслідок розвитку господарської діяльності малого, середнього аквакультурного бізнесу в сільській місцевості з урахуванням усіх елементів впливу

на групи суспільних інтересів. Зокрема, маємо можливість зосередити увагу на тому, що від діяльності малого й середнього аквакультурного бізнесу в територіальних громадах, крім його вигід, суспільство також може отримати сплачені суб'єктом господарювання податки, різноманітні податкові збори. Окрему увагу приділимо нарахуванням, які для аквакультурного бізнесу є витратами. При цьому слід врахувати створення додаткових робочих місць у селі, територіальних громадах з метою подальшого розвитку і функціонування дієвих спеціальних програм розвитку. Також для стимулювання малого і середнього аквакультурного бізнесу, для розвитку саме в селах, держава може надати рибогосподарським товаровиробникам пільги шляхом адаптації податкових, кредитних, амортизаційних, митних інструментів і механізмів регулювання процесів інвестиційного забезпечення конкурентоспроможного розвитку галузей аграрного сектору економіки шляхом урахування структурних змін. Дані пільги спроможні здійснити вплив на збільшення вигід, що в перспективі отримають суб'єкти рибного господарства в галузі аквакультури, але в макроекономічному аспекті усе це стане витратами суспільства. Наведені та інші аналогічні випадки пропонуємо на практиці враховувати при визначенні відповідно як ефекту, так і витрат у рибогосподарській діяльності.

Продовжуючи цю думку, зауважимо, що внаслідок того, що вигоди та витрати можуть не збігатися в часі, то саме критерій визначення нами економічної ефективності в галузі аквакультури, потребує дійсно врахування як минулих, так теперішніх та, звичайно, майбутніх витрат і вигід та вкладених інвестицій. Тож, реальний економічний результат, а також витрати доцільно буде звести до теперішньої або, навіть, і майбутньої вартості. При цьому економічний ефект від діяльності суб'єктів рибного господарства як малого, так і середнього аквакультурного бізнесу в сільській місцевості досить тісно пов'язаний буде переважно із соціальними наслідками. Прослідковується ситуація, коли часто відмова від ведення аквакультурного бізнесу призводить до негативних соціальних і економічних наслідків, оскільки їх подолання потребує майбутніх витрат і виводить на перший план проблемне питання забезпечення продовольчої безпеки. У цьому разі продовження бізнесу забезпечує ефект у розмірі економії майбутніх витрат. Тому такі збитки бізнесу може компенсувати той суб'єкт групи суспільних інтересів, який у перспективному майбутньому змушений буде понести такі витрати. Діяльність рибницьких господарств саме малого і середнього бізнесу в територіальних громадах може спричинити також негативні екологічні наслідки, тобто екологічне забруднення. Передусім ми маємо на увазі виробництво в рециркуляційних аквакультурних системах. Отже, за економічною суттю екологічне забруднення є тими витратами, які суб'єкти аквакультурного бізнесу перекладають на будь-кого, без їхньої на те попередньої згоди. Можемо зосередитися на ситуації, де орендар, який надмірно використовує орендовану земельну ділянку під водою або побудував на земельній ділянці господарство і встановив систему рециркуляції для виробництва риби, не здійснюючи попередньо витрат на компенсацію витрат у землі, землі під

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

водою, покладає такі витрати на власника ділянки, який після закінчення терміну оренди отримує земельну ділянку меншої вартості та зазнає значних збитків унаслідок зниження майбутньої орендної плати нового орендаря. Варто зауважити, що коли у проведеному розрахунку економічних вигід, а також витрат малого й середнього бізнесу в територіальних громадах будуть враховані всі витрати й вигоди суспільства, а також буде забезпечена їх порівнянність, тоді умови критерію економічної ефективності здійсненні рибогосподарської діяльності будуть дійсно дотримані з урахуванням впливу економічних ефектів господарської діяльності.

Висновки і пропозиції. Таким чином, на сьогодні ми можемо акцентувати на розрахунку економічних вигід, а також витрат малого й середнього аграрного бізнесу в територіальних громадах, де будуть враховані всі витрати й вигоди суспільства, а також буде забезпечена їх порівнянність, з урахуванням впливу економічних ефектів діяльності для всіх груп суспільних інтересів. При цьому важливо враховувати, що реалізація запропонованих підходів, інструментів, заходів інвестиційного забезпечення дійсно передбачає в перспективі розвиток як малого, так і середнього аграрного бізнесу.

Список використаних джерел

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 // Офіційний вісник України. – 2019. – № 79. – С. 7.
2. Назаркевич І. Б. Еволюція структурних трансформацій в світовій економіці: досвід для України / І. Б. Назаркевич, О. В. Кривень, А. М. Ревко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2019. – № 1 (17). – С. 33–40.
3. Глубіш Л. Я. Система цінностей як базис формування економічних інтересів стейкхолдерів як вектор економічних ефектів від їх реалізації / Л. Я. Глубіш // Економіка і суспільство. – 2017. – Вип. № 9. – С. 171–175.
4. Кирилов Ю. Є. Інвестиційний механізм забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств / Ю. Є. Кирилов, В. Г. Грановська // Економіка та держава. – 2019. – № 12. – С. 13–18. – DOI: 10.32702/2306-6806.2019.12.13.
5. Назаркевич І. Б. Державне регулювання структурних змін в економіці України: проблеми та перспективи : монографія / І. Б. Назаркевич. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 356 с.
6. Грановська В. Г. Організаційні трансформації в аграрному секторі економіки України / В. Г. Грановська, В. М. Крикунова // Економіка АПК. – 2018. – № 3. – С. 63–74.
7. Vdovenko N. M. Methods of state regulation of agricultural sector in terms of the orientation of the economy to safety and quality standards / N. M. Vdovenko, N. M. Korobova // *Wspolraca Europejska*. – 2015. – № 3 (3), Vol. 3. – С. 68–80.
8. Вдовенко Н. М., Шепелев С. С. Еволюція теоретичних концепцій щодо забезпечення конкурентоспроможності галузей національної економіки / Н. М. Вдовенко, С. С. Шепелев // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2017. – Т. 22, вип. 11 (64). – С. 49–54.
9. Єрмаков О. Ю. Методологічні засади формування альтернативних механізмів інвестування аграрного сектору економіки України / О. Ю. Єрмаков, І. М. Новак // Економіка АПК. – 2017. – № 8. – С. 48.
10. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом / А. А. Пересада. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
11. Вдовенко Н. М. Особливості структурних змін в економіці України / Н. М. Вдовенко, К. В. Наконечна // Економіка АПК. – 2018. – № 9. – С. 56–61.

12. Бутенко А. І. Ключові аспекти інвестиційного забезпечення підприємства / А. І. Бутенко // *Економіка: реалії часу*. – 2013. – № 1 (6). – С. 101–106.
13. Вдовенко Н. М. Методологізація галузевого державного управління на шляху адаптації економіки до умов та вимог Європейського Союзу / Н. М. Вдовенко // *ScienceRise*. – 2015. – № 5/3 (10). – С. 39–44.
14. Демчук Н. І. Інвестиційне забезпечення сільськогосподарських підприємств / Н. І. Демчук, М. С. Кисельова // *Агросвіт*. – 2016. – № 24. – С. 21–26.
15. Коваленко О. Інноваційно-інвестиційне забезпечення технічної модернізації як основа зростання конкурентоспроможності харчової промисловості / О. Коваленко, Н. Коткова // *Продовольчі ресурси*. – 2020. – № 8 (14). – С. 230–240.

References

1. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku [On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030], Decree of the President of Ukraine dated September 30, 2019 № 722/2019. *Ofitsiynyy visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 79, 7.
2. Nazarkevych, I.B., Kryven', O.V., & Revko, A.M. (2019). Evoliutsiia strukturnykh transformatsii v svitovii ekonomitsi: dosvid dlia Ukrainy [Evolution of structural transformations in the world economy: experience for Ukraine]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management*, (1(17)), 33–40.
3. Hlubish, L.Ya. (2017). Systema tsinnosti yak bazys formuvannya ekonomichnykh interesiv steikholderiv yak vektor ekonomichnykh efektiv vid yikh realizatsii [The system of values as a basis for the formation of economic interests of stakeholders as a vector of economic effects from their implementation]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and society*, 9, 171–175.
4. Kurylov, Yu., & Hranovska, V. (2019). Investytsiyni mekhanizm zabezpechennia konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriemstv [Investment mechanism for granting competitiveness of agrarian enterprises]. *Economy and state – Ekonomika ta derzhava*, 12, 13–18. doi: 10.32702/2306-6806.2019.12.13.
5. Nazarkevych, I.B. (2020). *Derzhavne rehuliuвання strukturnykh zmin v ekonomitsi Ukrainy: problemy ta perspektyvy [State regulation of structural changes in the economy of Ukraine: problems and prospects]*. LNU imeni Ivana Franka.
6. Hranovska, V.H., & Krykunova, V.M. (2018). Orhanizatsiini transformatsii v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy [Organizational transformations in the agrarian sector of the economy of Ukraine]. *Ekonomika APK – Economics of APC*, (3), 63–74.
7. Vdovenko, N.M., & Korobova, N.M. (2015). Methods of state regulation of agricultural sector in terms of the orientation of the economy to safety and quality standards. *Wspolraca Europejska*, 3(3), 68–80.
8. Vdovenko, N.M., & Shepelyev, S.S. (2017). Evoliutsiia teoretychnykh kontseptsii shchodo zabezpechennia konkurentospromozhnosti haluzei natsionalnoi ekonomiky [Evolution of theoretical concepts regarding ensuring the competitiveness of branches of the national economy]. *Visnyk Odeskoho natsional'noho universytetu. Seriya: Ekonomika – Bulletin of Odessa National University. Series: Economics*, 22(11(64)), 49–54.
9. Yermakov, O.Yu., & Novak, I.M. (2017). Metodolohichni zasady formuvannya al'ternatyvnykh mekhanizmiv investuvannya ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Methodological principles of formation of alternative mechanisms of investment in the agrarian sector of the economy of Ukraine]. *Ekonomika APK – Economics of APC*, 8, 48.
10. Peresada, A.A. (2002). *Upravlinnia investytsiynym protsesom [Management of the investment process]*. Libra.
11. Vdovenko, N.M., & Nakonechna K.V. (2018). Osoblyvosti strukturnykh zmin v ekonomitsi Ukrainy [Peculiarities of structural changes in the economy of Ukraine]. *Ekonomika APK – Economics of APC*, 9, 56–61.

12. Butenko, A.I. (2013). Klyuchovi aspekty investytsiynoho zabezpechennia pidpriemstva [Key aspects of the investment provision of the enterprise]. *Ekonomika: realiyi chasu – Economics: realities of time*, (1(6)), 101–106.

13. Vdovenko, N.M. (2015). Metodolohizatsiia haluzevoho derzhavnoho upravlinnya na shlyakhu adaptatsii ekonomiky do umov ta vymoh Yevropeiskoho Soyuzu [Methodology of sectoral state administration on the path of adapting the economy to the conditions and requirements of the European Union]. *ScienceRise*, 5/3(10), 39–44.

14. Demchuk, N.I., & Kiselyova, M.S. (2016). Investment support of agricultural enterprises [Investment support of agricultural enterprises]. *Agroworld*, 21–26.

15. Kovalenko, O., Kotkova, N. (2020). Innovatsiino-investytsiine zabezpechennya tekhnichnoyi modernizatsiyi yak osnova zrostannya konkurentospromozhnosti kharchovoyi promyslovosti [Innovative and investment support of technical modernization as a basis for increasing the competitiveness of the food industry]. *Prodovolchi resursy – Food resources*, 8(14), 230-240.

Отримано 18.12.2022

UDC 338.43:005.332.4

Viktoriiia Marhasova

Doctor of Sciences in Economics, Professor, Vice Rector on Scientific Work
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: viktoriya.margasova@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-8582-2158>

Nataliia Vdovenko

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Global Economy

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

E-mail: globeco@nubip.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-0849-057X>

INVESTMENT PROVISION OF COMPETITIVE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR TAKING INTO ACCOUNT STRUCTURAL CHANGES AND ECONOMIC EFFECTS OF ACTIVITIES FOR PUBLIC INTEREST GROUPS

The article proves that the investment support for the competitive development of the agrarian sector is directly influenced by both structural changes and measures to create alternative mechanisms for investing in the agrarian sector of the economy. It is substantiated that the agricultural sector occupies an important place in the economy of many countries, including Ukraine. Its development depends on many factors, but one of the most important is investment. By investing in the agricultural sector, you can achieve positive results and ensure the sustainable growth of agriculture. One of the areas where investments can have a significant impact on the agricultural sector is technology. This is also related to plant breeding, animal breeding and aquaculture, as an industry that is promising in terms of the development of the national economy and is directly related to the economic and national security of the country within the framework of transformational processes and in conditions of high volatility of economic cycles. The basic components of investment support for the competitive development of branches of the agrarian sector of the economy are proposed. It has been proven that currently we can state a situation where it is important to consider various forms of investments that can contribute to the strengthening of the agricultural sector, taking into account the economic effects of activities for public interest groups. Returning to the global goals of sustainable development by 2030 announced in the resolution, it is important to adhere to the points on ensuring the availability and sustainable management of resources, their conservation, as well as their rational use, defined in the Decree of the

President of Ukraine "On the Goals of Sustainable Development of Ukraine for the period until 2030". Therefore, measures and methodical approaches to identifying effective tools for assessing the structural transformation of the domestic economy are becoming more relevant. Scientific and practical explorations were carried out to find ways of regulatory aspects of investment support in the agrarian sector of the economy. This made it possible to make sure that it is now important to take into account structural changes in the economy in a timely manner, taking into account methodical approaches to modeling the impact of politics on agriculture. And even in the case when we talk about the process of investment support, as well as raise and reveal the problematic issues of competitive development of the agrarian sector of the economy, taking into account structural changes and the economic effects of activities for public interest groups, we must undoubtedly also adapt indicators of economic efficiency. Economic efficiency indicators have been adapted. It is substantiated that these indicators should be applied to various branches of the national economy, since they are in the system of general economic categories and are suitable for adaptation in the implementation of any type of entrepreneurial and economic activity. Attention is focused on the calculation of economic benefits, as well as the costs of small and medium-sized businesses in territorial communities, where the costs and benefits of society are taken into account, as well as their comparability, taking into account the impact of the economic effects of activities for all groups of public interests.

Key words: investment support; development; organic products; structural changes; competitiveness, aquaculture, economic effects, public interest groups, fisheries, agricultural sector, economy, production activity, development.

Table: 3. References: 15.